

ANNA MYCIELSKA

Dnia 17 sierpnia 1945 r. w Warszawie sędzia śledczy Mikołaj Halfter przesłuchał niżej wymienioną w charakterze świadka. Po uprzedzeniu świadka o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań oraz o znaczeniu przysięgi, sędzia odebrał przysięgę, po czym świadek zeznała, co następuje:

Imię i nazwisko	Anna Pia Mycielska
Data urodzenia	23 września 1923 r.
Imiona rodziców	Michał i Zofia
Miejsce zamieszkania	Warszawa, ul. Piusa XI 4
Zajęcie	urzędniczka działu grobownictwa PCK w Warszawie
Wyznanie	rzymskokatolickie
Karalność	niekarana

Stosownie do zlecenia Wydziału Zdrowia (działu ekshumacji) Zarządu Miejskiego m. Warszawy, udałam się na ul. Agrykola, gdzie wydobywano zwłoki z kanału burzowego. Po przybyciu na miejsce zastałam 16 zwłok ułożonych na powierzchni ziemi. Działo się to 8 sierpnia 1945 roku. Dnia tego więcej zwłok nie wydobywano. Przystąpiłam wobec tego do identyfikacji ciał. Do kanału nie schodziłam z braku odpowiedniego ubrania. Według informacji kierownika grupy z Wodociągów i Kanalizacji Jasińskiego, który schodził do kanału i prowadził tam roboty, zwłoki te – jak również wydobyte następnego dnia – znajdowały się częściowo na prowizorycznie zrobionych ławkach z desek, część z nich leżała w kanale, część zaś tworzyła zwał, na którym zatrzymywała się woda przepływająca przez kanał, skutkiem czego na ciałach były jedynie strzępy ubrań. 9 sierpnia wydobyto znowu 16 zwłok. Na tym roboty przerwałam aż do chwili wykonania robót murarskich. O następnym terminie, kiedy można będzie przystąpić do wydobywania dalszych ciał, Wydział Wodociągów

i Kanalizacji ma powiadomić PCK. W ciągu tych dwóch dni zidentyfikowałam wydobyte zwłoki, przy czym wyniki ujęłam w spisie, który załączam do niniejszego protokołu (w tym miejscu świadek złożyła spis, który stanowi załącznik do niniejszego protokołu).

Zaznaczam, że w toku wydobywania trupów zgłosił się mężczyzna, który oświadczył, że w wydobytych zwłokach rozpoznał ciało swej żony Czesławy Krzyżanowskiej. Zwłoki te zabrał i pochował na podstawie zezwolenia Wydziału Zdrowia na cmentarzu na Służewie, o czym mnie powiadomił. Jak informował ten człowiek, ciała znajdujące się w tym kanale należą do ludzi, którzy w dniach 28 – 29 września 1944 usiłowali przedostać się z Mokotowa do Śródmieścia. Weszli oni przez właz na ulicy Belgijskiej/Dworkowej, wyjść mieli na rogu ul. Piusa i Al. Ujazdowskich. Burzowiec ma wylot do Wisły. Na wysokości ulicy Łazienkowskiej jest odnoga (rura) do wyłazu na rogu Al. Ujazdowskich i ul. Piusa. Ponieważ tamtędy nie można było wyjść z powodu bliskich placówek niemieckich, cała grupa cofnęła się w stronę Dworkowej. Część osób dotarła do Dworkowej, część zaś z powodu ostrzału kanałów na wysokości Belwederu miała zamiar przeczekać w kanale. Człowiek [ten] twierdził, że wyszedł z kanału przy ul. Dworkowej wówczas, kiedy Niemcy już przestali rozstrzeliwać ludzi wychodzących z tego otworu kanału. Ze słów jego wynikało, że on w dniach 28 – 29 września znajdował się w tej właśnie grupie, o której wyżej mowa.

Jeden z przygodnych widzów, znajdujących się w tłumie przy wydobywaniu zwłok, który nie chciał podać swego nazwiska, powiedział mi, że w owym czasie Niemcy zastawili [spiętrzyli] wodę w kanale i skutkiem tego zatopili wiele osób znajdujących się w nim. Ktoś inny z obecnych (który również nie chciał podać swego nazwiska) wskazał, że Niemcy w celu wytępienia [osób] znajdujących się w kanałach rzucali do kanałów karbid, trując w ten sposób gazem.

Zaznaczam, że kierujący robotami Jasiński wręczał mi w czasie wydobywania zwłok dokumenty znajdujące luzem w kanale. Dokumenty te znajdują się w dziale depozytów PCK (Biuro Informacyjne). Nadmieniam, że z wyglądu niektórych z tych dokumentów wnioskuję, że były one wyciągane – w poszukiwaniu kosztowności – z kieszeni trupów przez robotników pracujących przy wydobywaniu ciał. Dowodem tego było i to, że widziałam, iż niektóre kieszenie lub ich szczątki były świeżo rozdarte. Na podstawie wyglądu stóp niektórych zwłok wnioskuję, że niedługo przed wydobyciem zdjęto z nich buty, część bowiem nóg, która znajdowała się w butach, była innego koloru niż reszta ciała i to w tym miejscu tylko, gdzie zaczyna się cholewka buta.

Wśród rzeczy wyciągniętych w tym miejscu z kanału wydobyto także parę kul do podpierania się. Znalaziono także jeden pistolet maszynowy (rozpylacz) oraz dwa hełmy i magazynki do broni maszynowej.

Nie umiem wyjaśnić, co się stało z tymi hełmami i rozpylaczem. Miał je zabrać mgr Świdorski, lecz zdaje się, że nie zabrał.

Nadmieniam, że w dniach 8 i 9 sierpnia br. był obecny przy wydobywaniu zwłok mgr Bronisław Świdorski, który robił zdjęcia fotograficzne.

Więcej nic nie mam do dodania.

Odczytano.

Dodaję, że zwłoki wyżej opisane zachowały się względnie dobrze, z wyjątkiem głów, na których zupełnie nie było ciała. Płec dała się zupełnie dokładnie rozpoznać. Oglądałam dokładnie wydobyte z burzowca ciała, lecz nie stwierdziłam śladów postrzałów. Nie zauważyłam także śladów owinięcia jakichkolwiek części zwłok w bandażu.

Odczytano.

MELDUNEK Nr 9/AM

Wskutek późnego zawiadomienia przez Wydział Zdrowia, przybyłam na miejsce, gdy na wierzchu było już 16 ciał. Zwłoki wydobywano z kanału burzowego. Tworzyły one dość duży zwał w samym kanale, na którym woda częściowo się zatrzymywała, wskutek czego prawie wszystkie ciała są bez ubrań.

Według informacji jednego z panów, który szedł z tą właśnie grupą (nazwiska nie chciał podać) wypadek wydarzył się z 28 na 29 września 1944 roku. Ludzie ci ewakuowali się z Mokotowa do Śródmieścia. Właz był na ul. Dworkowej. Wyjście burzowe prowadzi do Wisły. Na wysokości ul. Łazienkowskiej jest odnoga (rura) do wyłazu na rogu Al. Ujazdowskich i ul. Piusa XI. Ponieważ tamtędy nie można było wyjść wskutek nieustającego ostrzału, cała grupa cofnęła się w stronę Dworkowej. Pierwsza część przeszła do ul. Dworkowej, a reszta z powodu ostrzału kanału koło Belwederu miała zamiar przeczekać właśnie tam, koło ul. Agrykola.

Dalszy bieg wypadków można zrekonstruować w następujący sposób:

W burzowcu znaleziono zwłoki siedzące na prowizorycznych ławkach i zatopione w tej pozycji. Według dalszych informacji Niemcy mieli zastawić wodę w kanale (na ul. Łazienkowskiej albo koło Dworkowej) i w ten sposób ludzie ci zostali zatopieni niespodziewanie, co potwierdzałyby pozycje siedzące.

Równocześnie Niemcy mieli rzucać do kanału karbid, którego wyziewy powodowały omdlenie, a tym samym śmierć w wysokiej wodzie (normalnie było wody do pasa).

Wśród szczątków ludzkich znaleziono wiele dokumentów.

„Świeżość” pisma wskazuje na to, że dokumenty były wyjmowane z kieszeni. Strzępy kieszeni są świeżo rozrywane. Wszystko to jest dowodem, że robotnicy przeszukiwali zwłoki, poszukując kosztowności, przed wyjęciem ich na powierzchnię.

Anna Pia Mycielska

Ofiary wydobyte z kanału na ul. Agrykola

Imię i nazwisko	Data urodz.	Płeć	Narod.	Pochowano	Znaki szczególne – depoz.	Nr. protok. Nr. znak
N.N.		M	P	pl. Lindleya V. mog.	Kamasze wojskowe, sweter szary, pas do ładownicy. Nago. Powstaniec	240/AM 10146
N.N.		M	P	—	Koszula nieb. w drobne czarne i białe paski. Buty wysokie gumowe. Kombinezon granatowy. Powstaniec.	241/AM 10177
N.N.		M	P	—	Buty wysokie gumowe wiązane paskami skórzanymi. Nago.	242/AM 10179

N.N.		M	P	---	Sweter ręcznej roboty. Ściąg w dość duże dziurki, prawd. szary. Garnitur granatowy. W dep. pasek skórzany	243/AM 10178
N.N.		M	P	---	Kurtka granatowa, marynarka granat. Sweter wojskowy. Powstaniec.	244/AM 10176
N.N.		M	P	---	Kamasze wojskowe, skarpety wojskowe. Pas. Powstaniec.	245/AM 10162
N.N.		M	P	---	Wysokie buty wojskowe. Strzępy munduru. Nago. Powstaniec.	249/AM 10153
N.N.		K	P	---	Prawdop. w ciąży. Sukienka bordo (lub tylko spódnica) Koszulka trykot. biała. Koszula sportowa w różnokol. drobne paski.	246/AM 10160
N.N.		K	P	---	Buty od łyżew, od korka do przodu brązowe, pasek zapinany. Przy zwłokach tych i dwóch następnych znaleziono kilka dokumentów luźno leżących.	247/AM 10193
N.N.		K	P	---	Naga. Znaleziono luźno leżące papiery, patrz 247/AM	255/AM 10155

N.N.		M	P	---	Nago. Oficerki z podłużnymi blaszkami	248/AM 10164
N.N.		M	P	---	Buty wojskowe wysokie. Nago.	250/AM 10184
N.N.		M	P	---	Płaszcz lub kurtka wojskowa nieprzemakalna z guzikami z orzełkami. Powstaniec.	251/AM 10159
N.N.		M	P	---	Sweter szary ręcznej roboty, skarpety prawdop. zielone, założone na spodnie, długie. Buty gumowe.	252/AM 10200
N.N.		M	P	---	Nago. Buty wojskowe. Pas wojskowy. Pas do ładownicy. Powstaniec.	253/AM 10199
N.N.		K	P	---	Koszulka prawdopodobnie biała. Mundur szary, drelichowy. Powstaniec.	256/AM 10195
N.N.		M	P	---	Buty narciarskie. Nago. Szczątki.	257/AM 10197
N.N.		M	P	---	Buty narciarskie. Sweter szary. Kurtka granatowa, gruba.	258/AM 101[...] 6
Krzyżanowska Czesława	25.12. 1905.	K	P	Służew	Zwłoki rozpoznała i zabrała rodzina.	254/AM
N.N.		M	P	pl. Lindleya mog. V.	Nago. Wysoki. Pas i ładownica wojskowe. Powstaniec.	259/AM 10195

N.N.		M	P	pl. Lindleya Mog. V.	Górna szczęka: po obu str. po cztery złote zęby. Sweter z zamkiem błyskawicznym. Kombinezon. Powstaniec.	260/AM 10194
Kondratowicz Jerzy Bohdan	16.6. 1926	M	P	---	Marynarka i spodnie granat. Skóra brązowa. Za pasem znaleziono granat. Powstaniec. Dep.: bilet tramwajowy, ryngraf, wiele papierów.	261/AM 10192
N.N.		M	P	---	Marynarka szara, guziki duże. Zapięcie pod szyją z okrągłym kołnierzem.	262/AM 10191
N.N.		K	P	---	Sweter granatowy z suwakiem. Dolna szczęka sztuczna. Dep: sztuczna szczęka	263/AM 10190
N.N.		K	P	---	Majtki szare, koszulka różowa, sweter szary zapinany na duże guziki obciągnięte płótnem. Półbuty z zamszu, fason à la tyrolki.	264/AM 10189
N.N.	młody	M	P	---	Kąpielówki granatowe. Chłopiec.	265/AM 10188
N.N.		M	P	---	Buty przydziałowe na gumie. Nago.	266/AM 10187

N.N.		K	P	---	Wysoka. Sweter prawdop. szary zapinany na guziki metalowe z tyłu. Górna szczęka drugi ząb od mądrości po lewej z dużą plombą srebrną. Spódnica prawd. bordo. Koszula sportowa z metalowymi guzikami.	267/AM 10185
N.N.		K	P	---	Szczątki nago.	268/AM 10182
N.N.		M	P	---	Szczątki. Zielona koszulka, rodzaj trykotu w duże dziury.	269/AM 10183
N.N.		K	P	---	Szczątki nago.	270/AM 10186
N.N.		K	P	---	Brezentowa kurtka z kołnierzem pod szyję. Z tyłu gumka. Koszula sportowa.	271/AM 10181

Uwaga:

Przy zwłokach Nr. prot. 249/AM, 255/AM, 247/AM znaleziono dokumenty
na następujące nazwiska:

Gumowska Maria Wanda, ur. 1.9.1904, Warszawa, zam. ul. Rakowiecka 17, między
dokumentami p. Gumowskiej znaleziono dokument jej syna Andrzej Gumowski,
ur. 16.1.1928, Lublin, zam. ul. Rakowiecka 17;

Graff Halina Irena, ur. 22.4.1925, Utrata, zam. Warszawa, ul. Mickiewicza 30;

Solski Wiesław, ur. 12.5.1923, Warszawa, zam. Warszawa, ul. Łomżyńska 34.

Z luźnych dokumentów znalezionych w kanale odczytano następujące nazwiska:

Kowalski Zygfryd, ur. 7.10.1901, Raczyniewo, zam. ul. Puławska 24;

Michałkiewicz Leonard, zam. ul. Puławska 13;

Koźmińska Maria;

Górski Włodzimierz Antoni, ur. 9.5.1916;

" Zbigniew Tadeusz " 24.2.1911;

" Jerzy " 17.4.1921;

" Feliks Antoni, zam. dom Brühla, Miłosna;

Michalska Janina, ur. 13.2.1912, zam. Marszałkowska 36.